

Wojciech Góralski, *Matrimonium facit consensus*,
Warszawa 2000, ss. 396

Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego wydało pozycję ks. prof. zw. dra hab. Wojciecha Góralskiego pt. *Matrimonium facit consensus*. Autor jest cenionym kanonistą polskim, zajmującym się teoretyczną stroną nauki prawa kanonicznego, a nade wszystko szczegółową i poprawną aplikacją norm kościelnego prawa małżeńskiego w procesach o nieważność małżeństwa. Obecnie jest również prorektorem wspomnianego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Na stronie tytułowej wspomnianej publikacji została umieszczona istotna informacja na temat szczególnego waloru tej książki. Otóż Autor prezentuje w niej wybrane wyroki z dorobku „orzecznictwa Roty Rzymskiej w sprawach o nieważność małżeństwa, zwłaszcza z tytułów dotyczących zgody małżeńskiej”, wydanych przez ten najwyższy trybunał kościelny w latach 1984-1997. W sumie w pracy zaprezentowano 27 komentarzy Autora do wydanych wyroków Roty Rzymskiej.

Całość pracy została podzielona na trzy części. W części pierwszej ks. profesor przedstawił komentarz do 13 wyroków rotalnych w sprawach o nieważność małżeństwa, jakie zapadły z tytułów, które można zakresowo opisać kan. 1095 nn. 2-3 Kodeksu Prawa Kanonicznego. Zgodnie z tym kanonem „niezdolnymi do zawarcia małżeństwa są ci, którzy – 2. mają poważny brak rozeznania oceniającego co do istotnych praw i obowiązków małżeńskich wzajemnie przekazywanych i przyjmowanych; oraz ci, którzy – 3. z przyczyn natury psychicznej nie są zdolni podjąć istotnych obowiązków małżeńskich” Ogólnie można stwierdzić, iż Autor przygotował komentarze do wydanych wyroków dotyczących niezdolności do powzięcia zgody małżeńskiej. Przyczyną takiej niezdolności może być m.in. brak rozeznania oceniającego w przedmiocie zgody małżeńskiej, bowiem samo rozeznanie oceniające jest warunkiem sine qua non do powzięcia przez nupturienta ważnego konsensu małżeńskiego. W dalszych komentarzach tej części publikacji możemy dokładniej poznać kunszt pracy audytorów Roty Rzymskiej, logikę i konsekwencję prawnego działania. W tym wszystkim mamy okazję uczestniczyć dzięki Autorowi tego interesującego zbioru, odpowiedzialnej i pewnej narracji oraz kanonicznej analizie i prowadzeniu Czytelnika. Podczas analizy ks. profesor nie unika rozwiązywania zagadnień trudnych, wymagających prawdziwej biegłości prawniczej. A takimi są, np. problem trwałości niezdolności do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich: alkoholizm chroniczny jako źródło *incapacitatis*; czy brak wolności wewnętrznej jako przyczyna nieważności małżeństwa.

W części drugiej książki zaprezentowano komentarze do 6 wyroków audytorów Roty Rzymskiej, wydanych z tytułu błędu. Na szczególną uwagę zasługują wyroki rotalne i ko-

mentarze Autora na temat „błędu co do osoby i co do istotnego jej przymiotu” (kan. 1097 § 1-2 KPK) „błędu co do przymiotu spowodowanego przez podstęp” czy też samo „podstępne wprowadzenie w błąd” (kan. 1098 KPK). Istotne uwagi i rozwiązania można też poznać, analizując kolejne wyroki i fachowe komentarze, a mianowicie dotyczące „błędu determinującego wolę” (kan. 1099 KPK), jak również „problemu wpływu błędnych poglądów dotyczących małżeństwa na wolę nupturienta”, co może spowodować u ślubującego zaistnienie w momencie wyrażania zgody małżeńskiej błędu co do jedności, nierozzerwalności lub godności sakramentalnej małżeństwa (kan. 1099 KPK).

Na część trzecią prezentowanego zbioru składa się 8 wyroków i komentarzy, jakie zostały wydane z tytułu częściowej symulacji zgody małżeńskiej przez „wykluczenie potomstwa, wykluczenie dobra wierności, wykluczenie nierozzerwalności małżeństwa”. Szczególną wagę ma prezentacja wyroku, który został wydany z tytułu „wykluczenia nierozzerwalności małżeństwa”, ze względu na „wpływ idei porozwodowych na wolę nupturienta”. Jest to problem jak najbardziej na czasie, bowiem u wielu nupturientów a później petentów sądów kościelnych zauważa się nie tyle uświadomione istnienie *mentalności rozwojowej* w chwili zawierania małżeństwa, co praktyczne kierowanie się jej regułami w życiu poślubnym. Taka postawa może mieć swój pierwowzór w okresie przedślubnym, zwłaszcza kiedy strony wypowiadają się o trwałości swego związku zaznaczając, iż w razie niepowodzeń podejmą decyzję o rozwodzie. Dwie ostatnie prezentacje dotyczą wyroków rotalnych z tytułu warunku: „nieutrzymywania relacji intymnych przez współkontrahenta z inną kobietą w okresie zawierania małżeństwa jako domniemany warunek *de praesenti*” oraz z tytułu bojaźni i przymusu: „problem bojaźni przed znieśławieniem” (kan. 1103 KPK).

Wyroki audytorów Roty Rzymskiej zawsze zasługują na uwagę, zwłaszcza że są przykładem właściwej aplikacji norm i zasad kanonicznych w tak szczególnym działaniu prawnym, jakim jest proces o nieważność małżeństwa. Propozycje rozwiązań, przykłady kościelnego orzecznictwa i tak potrzebne komentarze prawne stają się nieocenioną pomocą dla pracowników diecezjalnych i metropolitalnych trybunałów kościelnych, duszpasterzy osób żyjących w związkach niesakramentalnych, przygotowujących do zawarcia małżeństwa, jak również dla wszystkich zainteresowanych problematyką małżeńską. Publikacja godna polecenia.

ks. Wiesław Wenz